

професор Скрипка М. В. (Одеський державний аграрний університет) активно розвиває новий напрям в судово-ветеринарній експертизі – патоморфогенетичне обґрунтування окремих патернів трупів тварин з ознаками насильницької смерті [6].

Вчені Львівської судово-ветеринарної школи (професор Жила М.І., професор Коцюмбас Г.І., доцент Лемішевський В.М.) активно працюють у сфері патоморфологічного судово-ветеринарного дослідження трупів тварин за отруєнь, а також визначення видової належності об'єктів тваринного походження, зокрема волосся.

Таким чином, новітні наукові напрацювання у сфері судово-ветеринарної експертизи, у т. ч. й вчених наукових судово-ветеринарних шкіл України, позитивно впливають на ефективність проведення й результативність судово-ветеринарної експертизи; створюють можливість надання обґрунтованого й об'єктивного висновку експерта у категоричній формі, як доказу у судочинстві; реалізуються судовими експертами України під час проведення судово-ветеринарної експертизи; розширюють пізнавальні можливості органів досудового розслідування та суду; стали підґрунтям для удосконалення кримінального й адміністративного законодавства України в частині юридичної відповідальності за правопорушення щодо життя і здоров'я тварин.

Бібліографічний список:

1. Сімакова-Єфремян Е. Б. (2016). До питання про призначення та проведення судової експертизи у кримінальному процесі України. Сучасні напрями розвитку судової експертизи та криміналістики: тези доп. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті Засл. проф. М. С. Бокаріуса (м. Харків, 20 грудня 2016 р.). Харків, 254–256.
2. Munro R. (2022). Viewpoint: Integrity and Limitations of Forensic Veterinary Evidence. *J. Comp. Pathol.*, 199, 86–87. DOI: 10.1016/j.jcpa.2022.10.003.
3. Yatsenko I., Kazantsev R. (2024). Informativeness of postmortem dynamics of skeletal muscles of dog and cat corpses for forensic veterinary diagnosis of death due to acute hypoxia. *Ukrainian Journal of Veterinary Sciences*, 15, 1, 139–167. DOI: 10.31548/veterinary1.2024.139.
4. Борисевич Б. В., Кручиненко О. В., Передера О. О. (2024). Проблема судово-ветеринарного дослідження трупів дрібних тварин у випадках механічної асфіксії. *Scientific Progress & Innovations*, 27 (1), 149–154. DOI: 10.31210/spi2024.27.01.25.
5. Shkundia S., Serdioucov Ja. (2024). Determination of the time of death of a domestic cat by measuring the area of a wet spot. *Ukrainian Journal of Veterinary Sciences*, 15, 1, 22–138. DOI: 10.31548/veterinary1.2024.122.
6. Скрипка М., Бойко Ю., Запека І., Головань К. (2023). Практика судово-ветеринарної експертизи щодо психоемоційного стресу в генезі серцевої недостатності та смерті тварин. *Agrarian Bulletin Black Sea Littoral*, 108, 45–50. DOI: 10.37000/abbsl.2023.108.06.
7. Коцюмбас Г.І., Данкович Р.С., Врецьона Н.П. (2018). Патоморфологія та діагностика отруєння собак ізоніазидом. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького. Серія : Ветеринарні науки*, 20, 83. 108–114. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvlnuvmvbn_2018_20_83_23.

УДК 619:616.995.1.636.5

АНАЛІЗ ЕПІЗООТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ ЩОДО ГЕЛЬМІНТОЗНИХ ХВОРОБ СВІЙСЬКОЇ ПТИЦІ

Плис В.М., кандидат ветеринарних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи, Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9984-4048>

Шелухіна Г.І., здобувачка вищої освіти, IV курсу, групи ВМ-2-20, Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Вступ. Птахівництво України є однією з найбільш інтенсивних і динамічних галузей сільськогосподарського виробництва [5, 6].

Основним завданням галузі є розведення, вирощування, утримання і годівля птиці, застосування механізації, автоматизації, проведення профілактичних заходів щодо недопущення виникнення інвазійних хвороб птиці і одержання поживної та безпечної продукції птахівництва [1, 4].

Переведення птахівництва на промислову основу і висока концентрація птиці на обмеженій території вимагають жорсткого дотримання протиепізоотичних заходів, спрямованих на охорону птахогосподарства від заносу інвазії чи інфекції із-зовні [1, 2, 3].

Суттєвою ланкою оптимізації економічних показників птахівництва є стабілізація епізоотичної ситуації з інфекційних та інвазійних хвороб птиці. У цьому напрямі важливим завданням науковців і лікарів ветеринарної медицини птахогосподарств є забезпечення стійкого епізоотичного благополуччя і попередження виникнення інфекційних, інвазійних та мікст захворювань птиці [5].

Мета: вивчити епізоотичну ситуацію щодо гельмінтозних хвороб свійської птиці в залежності від умов утримання у птахогосподарствах різних форм власності центральної частини України.

Методика. Моніторинг гельмінтозів свійської птиці проводили в різні сезони 2021–2023 років у 10 великих, 12 середніх і 8 малих господарствах з різною технологією утримання птиці (в клітках і на підлозі) Дніпропетровської, Запорізької, Черкаської, Полтавської областей. Після аналізу паразитологічної ситуації роботу у господарствах проводили за наступною схемою: з пташників, де утримувалася птиця різних вікових груп, відбирали проби посліду (не менше 25 проб з кожної групи), які досліджували в лабораторних умовах кафедри паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи факультету ветеринарної медицини Дніпровського державного аграрно-економічного університету за удосконаленими методами гельмінтооскопії (флотації і комбінованим у модифікації І.І. Коваленко та інших (1993)), які виявляють не тільки яйця гельмінтів, але й ооцисти еймерій. З метою виявлення в посліді (який залишався після проведення овоскопії) личинок, невеликих за розміром гельмінтів досліджували методом послідовних змивів.

Дослідження посліду проводили методом флотації за Фюллеборна і послідовних промивань із застосуванням камери Мак-Мастера.

Одночасно, відбирали патологічний матеріал від загиблої птиці чи трупи птиці для дослідження в лабораторних умовах. Гельмінтологічні розтини проводили за методом академіка К.І. Скрябіна, видову належність гельмінтів визначали за К.І. Скрябіним і Е.М. Матевосян та О.М. Петровим.

Результати та їх інтерпретація. Гельмінтологічні розтини свійської птиці різного віку та лабораторні дослідження посліду на гельмінто- та еймеріоносійство, надісланих з великих та фермерських господарств з клітковою технологією утримання птиці, свідчили про відсутність у них гельмінто- і еймеріоносіїв. Не виявлена інвазія у господарствах, де птицю утримують на підлозі, але дворазово на рік проводилися ветеринарно-санітарні та спеціальні протигельмінтозні заходи. Проте, в деяких приватних й фермерських господарствах та особливо приватному секторі, які утримують куриних на підлозі з використанням вигулів, де не проводяться належним чином ветеринарно-санітарні та спеціальні заходи, інвазія реєструвалася упродовж року.

В зимово-весняний період в куриних у посліді були виявлені яйця таких гельмінтів: аскарисів виду *Ascaridia galli*, гетеракісів виду *Heterakis gallinarum*, капілярій виду *Capillaria obsignata* – ЕІ сягала 53–76 % (II 7–10 екземплярів), у молодняку, особливо в весняний період від 85 до 100 % (II від 10 до 18 екземплярів).

В літні та осінні місяці інвазія у курей наростала. У більшості обстежених господарств з утриманням птиці на підлозі реєстрували збудників аскарідіозу виду *Ascaridia galli* з ЕІ до 100 % з середньою та високою II, капіляріозу *Capillaria obsignata* з ЕІ 60–80 % і середньою

II, гетеракідозу *Heterakis gallinarum* з ЕІ від 80 до 100 % і II – декілька десятків гельмінтів й райєтинозу *Raillietina echinobothrida* з ЕІ 24 % за II – поодинокі гельмінти.

При гельмінтологічному розтині гусей різного віку, а також лабораторних дослідженнях проб посліду, відібраних у господарствах, які утримують водоплавну птицю на підлозі з використанням сухопутних та водних вигулів в усі пори року була зареєстрована інвазія. В зимово-весняний період гусівничих ферм у птиці виявлено яйця гангулотеракісів виду *Ganguleterakis dispar* і *Capillaria anseris* з ЕІ 45–55 % та II (десятки екземплярів).

В літні й осінні місяці у гусей, особливо у гусенят, які користувалися не тільки сухопутними, але й мілкими стоячими водоймами, були зареєстровані такі гельмінти: капілярії виду *Capillaria anseris* з ЕІ 50–60 %, гангулетеракіси виду *Ganguleterakis dispar* з ЕІ 60–65 % з II – десятки екземплярів, амідостоми виду *Amidostomum anseris* з ЕІ 40–45 % і II (поодинокі гельмінти), ехіностоми виду *Echinostoma revolutum* з ЕІ 40–50 % (десятки паразитів). При цьому екстенсивність інвазії як у дорослого так і молодого поголів'я була 100 % при різній інтенсивності – у дорослих гусей виявляли поодинокі (до десятка гельмінтів), тоді як у гусенят – десятки паразитів, що нерідко було причиною спалахів захворювань. Одночасно з проведенням досліджень гусей на гельмінтоносійство виявляли ураження їх ооцистами еймерій виду *Eimeria mitis*.

У качок та каченят в літньо-осінній (серпень-вересень) період виявляли яйця *Polymorphus magnus* з ЕІ 30–45 % і II (одиниці екземплярів).

Висновки. Проведені моніторингові дослідження різних видів птиці свідчать про те, що у фермерських господарствах та особливо приватному секторі, які утримують куриних та водоплавну птицю на підлозі з використанням вигулів інвазія реєструвалась упродовж року і сягала від 84,5 до 100 %.

Інвазованість куриних в зимово-весняний період складала від 53 до 100 % і були виявлені інвазійні елементи аскарисів, гетеракісів та капілярій, влітку та восени у гусей виявляли десятки яєць капілярій, гангулетеракісів, амідостом і ехіностом і ЕІ сягала від 40 до 100 %, у качівницьких господарствах літньо-осінній період виявляли яйця поліморфусів і ЕІ сягала – до 45 %.

Бібліографічний список:

1. Атлас гельмінтів тварин / І.С. Дахно, А.В. Березовський, В.Ф. Галат та ін. – К.: Ветінформ, 2001. – 118 с.
2. Глобальна паразитологія: підручник / В.Ф. Галат, А.В. Березовський, Н.М. Сорока, М.П. Прус, В.О. Євстаф'єва, М.В. Галат; за ред. В.Ф. Галата. – К.: ДІА, 2014. – 568 с.
3. Довідник з диференціювання збудників інвазійних хвороб тварин: навч. посібник / С.І. Пономар, В.П. Гончаренко, Л.М. Соловійова.; за ред. С.І. Пономаря. – К.: Аграрна освіта, 2010. – 327 с.
4. Євстаф'єва, В.О. Поширення кишкових нематодозів гусей у господарствах Полтавської області. – Полтава: Вісник Полтавської державної аграрної академії. – № 4. – 2011. – С. 91–93.
5. Плис В.М. Аскаридїоз птиці: монографія / Т.І. Фотіна, Г.А. Фотіна, Л.І. Шендрик, Х.М. Шендрик; за ред. В.М. Плиса. – Дніпро: Журфонд, 2018. – 224 с.
6. Фотіна Т.І. Паразитоценози та патологічні процеси, які вони спричинюють у птиці / Т.І. Фотіна, Г.А. Фотіна, В.М. Плис. – Дніпро: ТОВ «Роял Принт», 2018. – 112 с.

УДК 636.8.09:616.98.477

АНАЛІЗ ПРОЦЕДУРИ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ТИТРІВ АНТИТІЛ ДО СКАЗУ

Кистерна О.С., кандидат ветеринарних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4010-6101>

Головкіна Д.С., магістр 6-го курсу, факультету ветеринарної медицини
Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна